

megtizedelte a magyar hősök sorait is. Ott temették el őket a Kárpátok oldalában... Dunántuli, alföldi magyarok a Kárpátok oldalában! Ez is mutatja, hogy mennyire egy volt, s egynek kell lennie ennek a hazának!

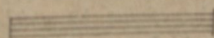
Elszorul szívünk, ha a Kárpátok felé nézünk... Hány derék magyar harcos adta életét, hány derék magyar családapa esett el hősi védelmezésében, s mi lett a jutalom ezért a világot bámulatba ejtő hősiességért? Szétdarabolták az ezeréves határokat, édes hazánk testét, hogy még sirjukhoz se mehesünk el azoknak, akik a legdrágább kincsüket, életüket áldozták fel értünk.

És ha a kárpáti harc vonalon folyó szörnyű harc, amelynek minden eseményére szorongó aggodalommal figyelt egész Magyarország, a hosszú tél folyamán elképzelhetetlen nehézségek és áldozatok árán váltakozó szerencsével folyt is, annyi bizonyos, hogy ragyogó eredmény volt: az orosz tulerő feltartóztatása a határszélen. S amilyen fájdalmas volt a határszéli magyar községek pusztulása, sok-sok magyar érték tönkrement, éppen olyan örömdetes eredménye lett ezen harcoknak a következő év májusában, amikor az egész ellenséges hadsereg, fejvesztetten menekült vissza hazája határai közé.

Legendát mondhatnánk minden egyes magyar csapatról és annak minden katonájáról. Nem volt különbség közöttük sem bátorságban, sem önfeláldozásban, sem kötelességteljesítésben! Valamennyien megérdemlik a halás utódok emlékeztétét. Nagy hadvezérek kis emberáldozattal is tudtak „nagy” csatákat nyerni. A mi harcunkban nem lángeszű hadvezér kellett elsősorban, hanem igazi magyar katona, a kötelességteljesítésnek halálig való rendíthetetlen teljesítője, a hazaszeretnek olyan lelkesedése, amely kitartásra tudta serkenteni őket akkor is, amikor sokszoros tulerővel szemben s a természet minden kegyetlenségével harcolva is meg tudta állni a helyét!

A limanovai harc vitézei csak egyik dicsőséges fegyvertényét vitték véghez 1914 december II-én, amikor feltartóztatták az orosz „gőzhenger” számtalan rohamát. De ugyanilyen emléknapot tarthatnánk minden magyar csapattest hősi bravurja emlékezetbe idézésére is. Egyenlők voltak ők a hősi küzdelemben, egyek lettek a halálban is...

Legyenek egyek a róluk való kegyeletes megemlékezésben is!



TANÍTÁSOK

Beszéd- és értelemgyakorlat

I. OSZTÁLY.

Jön a Jezusna!

I. ELŐKÉSZÍTÉS. a) Érdeklődés keltés.

Milyen hónapban vagyunk, gyermekek? Ki tudja, milyen ünnepek vannak ebben a szép hónapban? Mindjárt az elején is van egy ünnep? (A Mikulás). Miért várjátok annyira a Mikulást? Mit szokott hozni a jó Mikulás-apó? Mit kaptatok tőle tavaly? Az idén is várjátok? De másért is ünnep nekünk most Miklós napja? Ki tudja? Kinek a névünnepe van e napon? Hogy hívják a mi kormányzó urunkat? (Nagybányai vitéz Horthy Miklós). Mi a keresztnéve? (Miklós). Ezért e napon jó kormányzó urunkért is mondjunk fohászt a jó Istenhez! Ő most a mi hazánk szerető édesapja, illik, hogy megemlékezzünk róla Miklós napján. — Milyen ünnep van még decemberben? (Mária szeplőtelen fogantatása és Karácsony). Miért várjátok annyira a karácsonyt? Kinek az ünnepe az? Miért ünnepeljük akkor a kis Jézust? (Születésnapja).

b) Ráhangelés.

Milyen évszakban van karácsony? Milyen szokott lenni akkor már a vidék? (Havas). Milyen szép a fehér táj. Milyenek a házak? (Mintha fehér sapka volna mindegyiken). És a fák? (Mintha fehér bunda volna sovány ágaikon). Minden fa lehullatja leveleit télen? Milyen fa az, amely télen is megtartja lombját? (Fenyőfa). Mi jut eszetekbe a fenyőfáról? Hol látjuk a feldiszitett fenyőfát? (Otthon, a templomokban). És milyen öröm van karácsonykor minden házban... de talán sehol sincs akkora, mint ott, ahol gyermekek vannak... Milyen nagy az izgalom már napokkal előbb! Mert a kicsi Jézuskától mit vár minden gyermek? (Ajándékot). Aztán mindig elhozza azt, amit vártok? Bizony, gyermekek, ma nagyon-nagyon sok szegény, nyomorgó kisgyermek van a világon. Szegény kis angyalkák alig győzik díszíteni a sok-sok karácsonyfát és édességet... De sok gyermeknek, különösen a magyar gyermekeknek most nem annyira édesség, hanem kenyér, meg cipő, meg ruha, meleg alsóruha szükséges. Ezek bizony nem édességet kérnek a Jézuskától, hanem egészséget jó szüleiknek, munkát szorgalmas édesapjuknak s a mindennapi kenyeret... Mert bizony ma ez is hiányzik ám sok magyar család asztaláról... Ezért nem olyan gazdag ma a magyar karácsony... Ne elégedetlenkedjünk hát, ha a kis Jézus nem tudja elküldeni mindazt, amit kértünk Tőle, gondoljunk arra, hogy a mi elmaradt részünket

bizonyosan nálunk sokkal szegényebb kis magyar testvéreinknek adta, hogy ők is örvendezzenek születése napján. De hiszen nem is az ajándék a fontos, nem az a fő, hogy kinek mennyi s milyen drága ajándékot hozott a Jézuska, hanem az, hogy akármilyen kicsi dologgal is, megemlékezett rólunk! Ha egészséget adott a jó Isten drága szüleinknek, nekünk, akkor megvan a legnagyobb kincsünk, ami embernek csak lehet.

c) Célkitűzés.

Beszéljünk ma arról, miért örülünk a kis Jézus ajándékának.

II. TÁRGYALÁS. a) Palkó karácsonya.

Elmondok most nektek egy kis történetet.

Volt egyszer egy nagyváros, abban élt egy nagyon gazdag, meg egy nagyon szegény kis gyermek. Egy nagy házban laktak mind a ketten. A nagy ház nem olyan volt, mint itt, falun, hanem emeletes, amelyet ezen a képen láthattok. (Szemléltetés). A gazdag gyermek szülei itt laktak a nagy ház első emeletén, a legjobb helyen s nagyon-nagy lakásuk volt, tele szebbnél-szebb butorral, képekkel, szőnyegekkel, mindenféle drágasággal. A szegény fiu szülei pedig lent laktak az egészségtelen pincében, pincelakásban, mert nem jutott többre az édesapjának. Mind a ketten egy osztályba jártak az iskolában és már jó előre várták, kinek mit hoz a Jézuska? — Nekem bizonyosan sok minden drágaságot fog hozni, — szólt a gazdag fiu —, mert mi nagyon gazdagok vagyunk ám! — A szegény kisfiu pedig csak hallgatott nagy leesett fejjel, szomoruan. Neki még sohasem hozott a Jézuska semmit sem karácsonykor. Végre elérkezett a szent este. Palkó, a gazdag gyermek annyi játékot, annyi édességet kapott, hogy majdnem megtöltötte az egyik szobájukat. De különösen tetszett neki az a rengeteg ólomkatona, meg ágyus tüzér, amit játékaik között talált. De volt ott ezenkívül gyönyörű puska is, kard is, labda, mackó, több meséskönyv, kis vasut, táncos bohóc s ki tudná mind felsorolni, mi minden! A hatalmas karácsonyfa meg csak úgy roskadozott a rengeteg disztől, cifraságtól, édességtől. — Lent, a pincelakásban azonban most is hiába várta a kis Pista, a szegény fiu a Jézuskát. A nagy várakozásban azután szépen elaludt, s végigdült a szalmán, amit ágynak vettek számára. — Palkó azonban nem érdemelte ám meg a gazdag ajándékokat! Az édességektől már háromszor rontotta el a gyomrát, játékaiba lassan mindegyikbe beleunt, majd rontani, pusztítani kezdte őket. Néhány nap múlva talán valamennyi ott volt már a szeméten: az ólomkatónák fej nélkül, a mackó feltépett hassal, a kis vasut kerekek nélkül, az énekes bohóc kezek és láb nélkül, a feje meg ki volt csavarva, úgy, hogy hátrafelé nézett mindig nagy szomoruan. Ott talált rá-

juk a pincelakás szegény Pistája. Gondolhatjátok nagy csodálkozását, amikor mindezt meglátta, hiszen ő eddig csak a nagy üzletek kirakataiban látott ilyet, de még ott sem! Mikor aztán felocsudott a nagy csodálkozásból, szépen felszedte őket s bevitte magával a szegényes pinceszobába. Neki kincsek voltak ezek a játékok hibásan is, kifordított nyakkal is, soha nem látott drágaságok! Az ünnepek után néhány nap mulva találkozott a két fiu az iskolában. — Na, mit hozott neked a Jézuska? — kérdezte Pistát a gazdag Palkó. — Nekem annyi mindent, hogy beleuntam már a nézésébe is. — Pista pedig lehajtott fejjel mondta: semmit. — Bizonyosan rossz voltál! — szólt rá Pali a szegény fiura. Mert ha jó lettél volna, neked is éppenannyit hozott volna, mint nekem. De én már új játékokat kérek apámtól. — Pista most felnézett a gazdag fiura s csendesen így szólt: — De azért engem is megajándékozott a Jézuska. Nekem adta azokat a játékokat, amiket te elrontottál s a szemétre vetettetek. Palkó nagyot nézett a szegény Pistára, aztán elszégyelte magát, sietve tovább ment társai közé. Ahogy hazaért, nemsokára egy törött puskával ment le Pistáék pincelakásába. — Nesze, — nyújtotta át Pistának utolsó törött játékát —, ha úgy szereted, ezt is neked adom, véletlenül hozzám hozta a te játékok is a kis Jézus...

Miről szólt ez a történet? Mit kapott Palkó a Jézuskától? Megérdemelte a sok ajándékot? Miért nem? (Hálátlan volt, megunta s elrontotta a játékokat). Ki volt a szegény fiu? Az is kapott a Jézuskától ajándékot? Mégis, hogy szerzett örömet neki a kis Jézus? Mit talált az ünnepek után néhány napra a szeméten? Örült-e a játékoknak? Jók voltak a játékok? Mit csinált velük Pista? Mit mondott, amikor találkoztak, Palkó Pistának? Miért szégyelte meg magát Palkó? Ezért mit csinált, amikor hazament az iskolából? Miért adta Pistának a törött puskát? Mit mondott neki, amikor lement s átadta a puskát? ... véletlenül hozzám hozta a te játékok is a kis Jézus...

Látjátok, gyerekek, mekkora örömet szerzett a sok rossz játék a szegény Pistának! Jobban örült neki, mint a gazdag Palkó a jónak! Kettőjük közül kinek volt nagyobb, szebb öröme? Ki érdemelte meg jobban az ajándékot? De azért Palkó is megbánta tettét, ezért rá sem haragszunk, ugy-e?

b) Az eldobott szív.

Élt egyszer egy szép kislány, aki szépsége mellett engedelmes, szófogadó is volt. Nagyvásárra készülődtek a faluban s a leányt is elvitte édesanyja a vásárba, hogy vásárfiát vegyen neki. Mivel édesanyja is nagyon szerette, több vásárfiát kapott. Bársonyruhát, szép pántlikát a hajába, piros papucsot lábára, fehérgyapjas kis báránycsokot, meg édességét. Utoljára, mert ezt is nagyon megkívánta, egy mézeskalács-szívet is vett neki az édesanyja. Alig bírta hazavinni a rengeteg vásárfiát,

hol ez, hol az esett ki kezéből. Minduntalan le-lekellett hajolnia értük s egyszer, mikor már vagy tizedszer is leesett valami, már le sem hajolt érte, hanem ott hagyta a porban, ahol eltaposhatták. Ez a valami pedig éppen a mézeskalács-szív volt. Mikor lenézett rá, azt gondolta, ugysem sokat ér. Amint aztán hazaérték, elővette a sok szép ajándékot s gyönyörködött bennük késő estig. Telt, mult az idő, elkopott bizony egyszer a szép bársonyruha is, elszakadt a pántlika, lyukas lett a piros kis papucs is, bizony, nem maradt semmije sem lassanként a gazdag vásárfiaból. De jó is lett volna most már akármilyen kis játék is, mert bizony nagyon messze volt még a másik vásár! Egyszer, amint édesanyja valamiért a boltba küldte, ott ment át éppen a vásártéren. Az egyik bokor alján azonban észrevett valamit! Megállt, lehajolt, megnézte, ugyan mi lehet az? Hát nagyot dobbant a szíve! A bokor alján ott hevert piszkosan, sárosan az a mézeskalács-szív, amelyet ő ejtett le, s amelyért lusta volt akkor lehajolni. Az volt, bizonyosan, megismerte a közepén levő szép kis tükrőről! Felvette és gyengéden letisztogatta, simogatta, majd szívéhez szorította. Egyszeribe olyan boldognak érezte magát, hogy kibuggyantak csillogó könnyei s tisztára mosták azt az elhagyott, szegény, mézeskalács szívet... — Bocsáss meg nekem, te szegény, itthagytam szíved! — szólott a kisleány. — Most látom csak, vétettem elled. Te maradtál meg legtovább, pedig téged néztelek le legjobban.

Miről szólt mesénk? Miért kapott annyi sok vásárfiát a kisleány? Örült-e a sok ajándéknak? Mit csinált velük, mikor hazafelé mentek? Mi történt a kis mézeskalács-szívvvel utközben? Miért hagyta a földön a leány? (Lenézte, mert bizonyosan a legolcsóbb vásárfia volt). Örült-e, amikor rátalált újra? Látjátok, még a sok drága ajándék között is ez az egyszerű és olcsó, lenézett mézeskalács-szív szerzett legnagyobb örömet a kisleánynak.

c) Marci meg a drótostót.

Élt egyszer egy király, aki bizony sokszor megtette azt, hogy levette fejéről gyémántos koronáját, vállairól az aranyos palástot s szegény vándorlólegénynek öltözve járta be széles országát, hogy lássa, mi panasza van népének. Egyszer éppen drótostótnak öltözve ment, mikor azt hallotta, hogy a bíró, Varga András uram, Budára akarja vinni fiát, a király iskolájába. Ellátogatott hát hozzájuk s bekiáltott az ablakon: — Hej, hó! Van-e drótozni való? — Van hát! hiszen mindennap eltör egy-két bögrét a vásott Pista gyerek, amikor összevesz Marcival! — Hm, hm! — mondotta a fogai között a drótostót, s azután hozzákezdett a munkához. Mialatt dolgozott, kérdezősködni kezdett. — Hát aztán ki az a Pista, meg ki az a Marci? — A Pista — mondta a bíró, — a seját fiam. Igen vásott kö-

lyök, alig várjuk, hogy felvigyék a király udvarába s megsabaduljunk tőle. Veszködjenek vele tovább ott! A Marci pedig szegény hugom árvája, aki nyügnék szakadt nyakunkba. — A drótostót dolgozott tovább, majd ismét megszólalt: Hát aztán, ki most a király? — Ejnye! tán Murszkaországból jött kigyelmed, hogy azt sem tudja? A legnagyobb, legigazságosabb király a világon! Szereti a szegényt, szereti a jót és bünteti a gonoszt. Áldott jó ember. — Mosolygott erre a drótostót. Mikor aztán elkészült a munkával, őt is meghívták az asztalhoz. Ebédhez kezdtek s elébe tették a tálát. Amint kezébe veszi a kanalat, felkel az asztaltól a Pista gyerek. — Nem eszem! — mondta dühösen a fiú. — Miért nem? — kérdezte meglepetten az apja. — Mert én bizony nem ülök az asztalhoz egy közönséges drótostóttal! Marci az asztalnál maradt s szeliden megszólalt ő is: — Ne tessék haragudni, de én sem eszem. — Talán bizony te is lenézed az egyszerű, derék drótostót? — Nem én, de attól félek, hogy nem jut elég a vendégnek. — Erre fölkel helyéről a drótostót, ledobta szegényes ruháját s ott állott fényes királyi ruhában a meglepett család előtt s így szólt: — Én vagyok a király! A jószívű Marcit felviszem magammal királyi iskolámba s derék embert neveltetek belőle! Urrá, királyi apródommá teszem, ha iparkodik, s ott is szorgalmas tanuló lesz. A gőgöslelkű Pista pedig csak maradjon itthon s tanuljon emberséget!

Miről szólt ez a történet? Miért járta álruhában országát a király? Ha felismerték volna, meglátta volna az igazságot? Nem mondtam a nevét, de ti bizonyosan ráismertek, ki volt ez a derék király? Igen, a mi Mátyás királyunk! Róla mondja a magyar nép: Meghalt Mátyás király, oda az igazság! — De nemcsak igazságos volt, szerette a szegényeket, elhagyottakat is úgy, mint azóta sem szerette király alattvalóit. Látjátok, a nagy király nem az ajándék nagyságát nézte, hanem a jóságot, szerénységet, s ezért segítette meg a szegény fiút. Bizony, nem az ajándék a fontos, hanem az, hogyan adjuk.

ő) Bodri kapzsisága.

Van azonban olyan ember is, aki nemcsak hogy másnak nem ad, ha mégannyija volna is, de a másét is kívánja. Egy történetet mondok most nektek, s bár nem emberekről, hanem állatokról lesz benne szó, bizony, emberekkel is sokszor megtörténik.

Bodri egyszer nagy darab csontot kapott egy mészáros-tól. Nagy örömmel vitte hazafelé s már előre csorgott a nyála, milyen jóízűt falatozik belőle s milyen lakomát csap! Amint hazafelé sietett, egy patakhöz ért. A patakon hid helyett csak egy keskeny deszka volt s amint Bodri rálépett a deszkára, meglátta árnyékát a vízben! Azt gondolta, egy másik kutyával találkozott, amely szintén csontot visz a szájá-

ban! Nosza! több sem kellett a mi Bodrinknak! Hogyne! Másnak is legyen?! Azt már nem! Elveszi tőle, ha addig él is! Ugy is tett. Kitérte száját s a — másik kutya csontja után kapott! De — ahogy a magáét kiejtette a szájából, látja ám, hogy a másinak is kiesett szájából a csont! Bezzeg megjárta most! Kapzsi volt, nem elégedett meg a magáéval, másét is akarta: — pórul járt! Bizony azt is elvesztette, amiye volt. S a mi Bodrink szégyenszemre csont nélkül ballagott haza azon este.

Mi történt a kapzsi Bodri kutyával? Mit kapott a mézsárostól? Min kellett utközben átmennie? Mi vezetett át a patakon? Mit látott a patakban? Miért akarta elvenni a másik kutya csontját? Mi történt aztán a csonttal? Csakugyan másik kutya volt ott, a vízben? Mit látott tehát? (A saját árnyékát). De mivel kapzsi volt, a magáét is elvesztette!

e) A szegény asszony könyve.

Élt egyszer egy szegény asszony, egyedül, egymagában kis házikójában. Férje már régen meghalt, gyermekei is szétszéledtek, ki napkeletnek, ki napnyugatnak, így hát nem sok dolga volt a ház körül. Azért mégsem unta magát. Visszagondolt a régi jó időkre, amikor bizony még minden másként volt! Hangos volt a ház a gyermekek vidám kacagásától, a vendégek mulatozásától. De a szegényeknek is jutott mindig elég, egy sem ment el hálás szó nélkül. Azóta, hogy jó férje meghalt s gyermekei kirepültek a fészekből, mindegyik a maga családjába, bizony ugy maradt, mint a megszedett fa: egyedül. Egyszer, amint éppen imádkozgatott, kopogtattak ajtaján. Az öreg szomszédasszony, a szegény Sára néni lépett a szobába. — Isten áldja meg jó nagyasszony — szólt a szomszéd, — egy nagy kéréssel jöttem. ha meg nem szólna érte. Imádságos könyvet kérnék, olyan jól esne most imádkozni belőle, de nekem nincs, s gondolom, hogy ahol annyi gyermek volt, akad fölösleg is. — Jó asszony — felelt a nagyasszony, — könyvem nekem is csak ez az egy van, de ha már ugy megkívánta és ettől függ a boldogsága, hát megosztom szívesen. Itt az egyik fele, legyen a magáé, a másiktól pedig én imádkozom ezentul. Ugy is tett s azóta a két jóasszony, bár fél imádságos könyvből, de nem féllélekkel imádkozik a jó Istenhez, aki bizonyosan meghallgatja őket s megkapják méltó jutalmukat mindketten.

Kiről szólt ez a történet? Mit csinált a szegény asszony? Hogyan élt? Hová lettek férje, s gyermekei? Miért mentek szét gyermekei? Mire gondolt egész nap? Ki látogatta meg egyszer? Mit kért tőle Sára néni? Miért kért imádságos könyvet? Volt-e a nagyasszonynak? Mit tett tehát?

Ennek a szegény asszonynak csak egyetlen egy imádságos könyve volt, azt is megosztotta a nála szegényebbel. Mit gondoltok, haragudott érte a jó Isten, hogy mindketten csak

fél imádságos könyvből fohászokdtak Hozzá? (Nem bizony, mert ha félkönyvből imádkoztak is, de tele szívvvel-lélekkel és ez a fontos a jó Istennek).

III. ÖSSZEFOGLALÁS.

Elmélyítés. Vonatkoztatás a gyermekekre.

Nézzetek csak magatokba, gyermekeim. Voltatok-e már ti is elégedetlenek, hálátlanok a kapott ajándékért, mint a rossz Palkó, aki nem elégedett meg Jézuska gazdag ajándékával sem? Hasonlítotok-e arra a kislányra, aki otthagya a porban az egyszerű mézeskalács-szívet, mert drágább, szebb vásárfiúja is volt? Cselekedtetek-e már ti is úgy, mint Marci, hogy odaadtátok a nálatok rászorultabbnak azt, ami nektek is jó lett volna? Hallottátok Bodri esetét. Gondoljatok erre a kis történetre, ha elégedetlenek vagytok a magatokéval s a másokéra vágyakoztok. És gondoljatok arra, meg tudnátok-e tenni azt, amit utolsó történetünkben az a szegény asszony tett, hogy a meglévő kis dolgokat is megosszátok mással, hogy annak is legyen — és beérnétek a kicsivel, a féllal is? Így tegyetek ti is gyermekek, aki így cselekszik, azt tisztelik az emberek, szereti a jó Isten is.

Beszéd- és értelemgyakorlat

II. OSZTÁLY.

Mit beszélnek a karácsonyfák?

I. ELŐKÉSZÍTÉS. a) Érdeklődés keltés.

Milyen ünnepet várunk, gyermekek? Mit ünnepelünk karácsonykor? (A kis Jézus születését.) Nagyon várjátok már ezt az ünnepet? Miért várjátok annyira? A kis Jézus születésnapját megünneplik az egész világon. Milyen gyönyörű is ez az éjszaka! A fehér tájat millió csillag ragyogja be s úgy tetszik, mintha gyémántporral hintették volna be a világot az angyalok. Fent az égben angyali ének hallatszik s szent áhitat ömlik el a vidéken, emberek millióinak lelkén. Bizony, várja ezt a szép ünnepet a felnőtt is, nemcsak ti, gyermekek! Milyen édes érzés is az, amikor szent estén felgyullad a karácsonyfa sok-sok gyertyája s beragyogja a szobát valami földöntúli fényvel. Ott érzik a gyertyák illatával elvegyülve a fenyőfa édes illata is. Karácsonyfa... Honnan is kerülnek hozzánk ezek a fák? Nálunk nem nő fenyőfa? Bizony, messze vidékről, a most elszakított hegyesvidékről kerül hozzánk, hogy teljessé tegye örömünket, karácsonyunkat.

b) Ráhangolás.

Gyermekek, tudjátok-e, hogy a karácsonyfák beszélni is tudnak! Persze nem olyan szavakkal, mint mi, emberek,